

CASA MEMORIALĂ "GEORGE BACOVIA"

Ioan HOLBAN

**Pentru ca lumea asta
să existe cu adevărat
este nevoie
de nările lui Antipa**

- profil George Bălăiță -

pagina 12

Exegeze bacoviene

Elvira SOROȘAN

pagina 11

Constantin TRANDAFIR

pagina 14

Luca DEMETRIUS

pagina 22

Radu CANGE

Nebunul de etaj

- fragment -

pagina 10

Inedit

Ciprian Porumbescu la ultima „onomastică”

La 14 octombrie 1882, Ciprian Porumbescu (1853 – 1883) își sărbătorea a 29-a aniversare („onomastică”, cum îi zice el), care, fatalitate!, avea să fie și cea de pe urmă din scurta și strălucitoarea sa viață pământească.

Se afla la Brașov, de un an de zile, ca „profesor și director de muzică”; atinsese apogeul carierei sale (frânte) prin definitivarea și reprezentarea triumfală a operetei **Crai nou**, o premieră în cultura românească, ocazie cu care își exprimase și cunoscutul de acum crez artistic: „*Dacă este vorba de vreun componist pe care l-am studiat și-l studiez și acum, cu multă diligență, atunci îmi permit a spune că componistul acesta este însuși poporul nostru*”; puse bazele unui cor „*Din sânul poporului*” la Biserica Sf. Nicolae din Șcheii Brașovului, convins că muzica (corală) are capacitatea de a „contribui foarte mult

la susținerea și ridicarea religiozității și moralității în genere”; participase la manifestările prilejuite de a 25-a aniversare a corului de la Chizătău (Banat), unde, jurizând concursurile corale, observase că „*corurile acestor țărani sunt niște instituții pe baze solide care pot servi în orice loc spre fala neamului românesc*”; se afla, de asemenea, în fața unui alt triumf iminent (putem zice): *concertul de la Sala Redoute*, care va avea loc la 27 octombrie 1882. Era, așadar, îndreptățit să afirme, într-o formulare bilanțieră, e adevărat tranzitorie (rămasă, din nenorocire, ... definitivă), cu nedisimulată satisfacție:

„*Și astăzi, astăzi am ajuns să-mi văd dorința împlinită, mi-am văzut visul cu ochii, am avut aplauze frenetice pentru oper[et]a mea, am auzit chemând numele meu sute de voci, m-am văzut ridicat, lăudat, măgulit, laureat.*”

Ce să mai zic, ce să mai aștept de la viața mea, de la viitorul meu? Puteam să am și să mă aștept la o răsplată a studiilor și ostenețelor mele, până acum, mai mare decât am aflat-o acum? Numele meu este întemeiat, viitorul meu îmi luce în culorile cele mai vii înaintea ochilor, mi-am câștigat simpatiile acelor oameni cu care am să trăiesc împreună. Și poate să fie un câștig mai prețuit, mai îmbucurător, decât acesta?” (s. n. – N. C.)

Dar, dincolo de astfel de evaluări și previziuni optimiste, din umbră pândea perspectiva tragică a sfârșitului prematur, perspectivă care se va dovedi ineluctabilă, privând astfel poporul român de încă o împlinire ce i-ar fi certificat puterea de a zămisi din sânul său personalități creatoare în măsură să-l exprime convingător la altitudini spirituale competitive.

Revenind la această ultimă zi aniversară din viața antumă a lui Ciprian Porumbescu, notăm că asupra modului cum și-a petrecut acest eveniment, ce întâmplări plăcute i-au marcat sărbătorirea, ce reverii, ce amintiri i-au declanșat ea, ne relatează Ciprian însuși într-o confesiune epistolară către sora sa Mărioara, pe care o publicăm, în continuare, după exemplarul dactilografiat (nr. inv. 500/508 d) din dosarul

Correspondența familiei Porumbescu, VII, p. 93 – 96, nr. inv. 822, în traducerea mai mult decât probabilă a lui Ciprian Rațiu. Exemplarul olograf în limba germană ca și menționatul dosar cu versiunea (dactilografiată) în limba română, se află în colecțiile memoriale de la Complexul Muzeal Bucovina din Suceava.

(Continuare în pagina 21)

Inedit

Ciprian Porumbescu la ultima „onomastică”

(Urmare din pagina 1)

Brașov, 14 octombrie 1882

[16 octombrie]

Scumpa mea Mărioară,

Și așa șed eu iarăși singur, singurel la focul ce pâlpâie și reflectez asupra faptului că astăzi a fost ziua mea onomastică. Cum am serbat eu alte dăți ziua asta și cum o serbez astăzi.

Când eram acasă venea scumpa mea mamă și bunul meu tată, mă sărutau, mă dezmiertau și îmi urau toate fericirile. Se vărsau lacrimi, eu primeam un cadou și mi se permitea la micul dejun să-mi umplu paharul de trei ori. La amiază mi se dădea felul meu de mâncare favorit, iar după masă sărbătorirea continua serios. Seara, scumpa mea mamă mă săruta din nou și eu mă duceam la culcare.

O, cât de frumos era pe atunci!

Odată, ca elev din clasa a VI-a de liceu, am serbat onomastica mea la Suceava în tovărășia lui Nissiu. Am cumpărat rachiu, am făcut Krampampoli [rachiu fierț cu zahăr] și, pentru a-i da întregii serbări o nuanță de nobletă, ne-am hotărât să cumpărăm și o sticlă de lichior. Nu ne-ajungeau banii și Nissiu a trebuit să-și lase amanet vesta pentru lichior. Rezultatul serbării a fost că s-a cântat mult și noi, băieții, ne-am îmbătat toți cu rachiu, iar a doua zi am avut niște dureri de cap groaznice.

Cum mi-am serbat onomastica astăzi? Ieri seara, când m-am întors de la cină și m-am așezat la pian, am auzit în bucătărie un cor. Elevii îmi făceau o serenadă. I-am invitat în camera mea, le-am dat vin și țigări și băieții au plecat nemaiputând de bucurie. Astăzi dimineață, către orele 5, am visat un vis de tot ciudat. Eu, anume, acordam un pian, iar lângă mine stătea tu, B[erta] și Doamna Gorgon. Eu maneavam chiar la coarda -mi, când, deodată, coarda a plesnit și în acel moment se aude o muzică minunată. Nu știam dacă visez. Mi-am închis strâns pleoapele, intenționat, pentru a prelungi cât se poate de mult această clipă minunată. Böhme, bătrânul meu Böhme, cu încercatul lui quartet de suflători, cânta în camera de alături. Suna așa de frumos, așa de frumos. Ei executau **Aceasta este ziua Domnului**; nu puteam să mă smulg din visul meu și în clipa aceea mi-a fulgerat prin piept o durere atât de profundă și neexprimat în sunetele dulci ale instrumentelor și eu **am plâns așa de amar**. Doamne Dumnezeule, ce biet nenorocit sunt totuși eu: Böhme a intrat apoi în casă și m-a felicitat, eu m-am sculat, am aruncat ceva pe spate și am trecut în odaia alăturată. Böhme mi-a făcut atunci cadou un tablou splendid, făcut numai din albumițe pe o pernă din catifea neagră - ghirlande sub sticlă într-un cadru minunat. Extraordinar de frumos! Am fost așa de mișcat ca un putinei de bătut unt și l-am sărutat de sute de ori pe bătrân. Ei au mai continuat să cânte, apoi au plecat.

La ora 8 m-am dus să iau micul dejun, m-am întors acasă, am cântat la pian. A venit Geisrig, a ținut lecția, apoi, la orele 10, m-am dus la școală, am ținut cursuri până la 12. M-am dus apoi la masă și am primit felicitările colegilor mei de masă. Altminteri n-a știut nimeni de onomastica mea, nici măcar Năstasi. Și Doamna Dimitriu mi-a trimis un bilet. După masă am stat acasă. La orele 4 am avut o lecție și apoi, după ce am băut la orele 18 încă o cafea, la cofetărie, m-am întors acasă, sunt deci acasă și îți scriu despre onomastica mea - onomastica mea.

Brașov, la 16 octombrie [1882]

Abia astăzi continuu. Ieri n-am reușit să-ți scriu. După masă a fost liturghia, apoi m-a rugat Doamna Copony să vii până la ea. Ieri s-a sculat nițel din pat. Biata femeie e foarte slăbită. După masă m-am dus la promenadă. A fost așa de frumos. Drumul este așa de mult presărat cu frunziș și el foșnește așa de plăcut sub picioare. Era foarte multă lume. Printre alții și Prida. Când am văzut-o de departe venind, m-am întors. Ea era cu Dra Köhlbrand și trebuie să mă fi observat, căci deodată am remarcat că ea iuțise pasul pentru a mă ajunge din urmă.

În sfârșit am prins curaj și, când se găsea destul de aproape de mine, m-am întors subit și m-am găsit față în față cu ea. Ea nu se aștepta la asta. S-a făcut roșie ca focul și a trecut repede mai departe. Și apoi a continuat promenada. Ne-am mai întâlnit încă de câteva ori și ne-am privit așa de obraznic ca și când noi am fi fost niște vechi prieteni, știe Dumnezeu de când.

Ea poartă acum o pălărie neagră cu care nu mai are o asemănare așa de mare cu B[erta]. Și apoi ea râde nițel cam mult.

Astăzi am primit frumoasele tale cadouri de ziua mea onomastică. Numai lucruri drăguțe și foarte necesare. În special fularele. Îți mulțumesc, scumpă sorioară, din toată inima pentru toate și pentru abajururile așa de vesele. Îți mulțumesc și tatii, în special pentru florinul de argint care a plecat în pușculiță. Umorul tău m-a înveselit mult - eu n-am fost deloc vesel astăzi. Astăzi a avut loc prima repetiție generală pentru concertul meu și totul merge admirabil. Concertul a fost însă amânat cu câteva zile, deoarece Terschak n-a putut să dea, din motive de boală, concertul lui, acuma vineri, ci a trebuit să-l amâne pe vinerea viitoare.

Eu, la început, n-am voit să aud nimic despre asta, când, într-o după masă a venit la mine Dra Dolli personal și m-a rugat să-mi amân concertul meu. Eu n-am putut să refuz. Cu toate astea ea a dispărut de alaltăieri din Brașov și circula niște vești foarte urâte asupra acestui fapt, care însă, mulțumită Domnului, nu ne privesc.

De asemenea, și bunul Ștefan cu Laura și chiar Lola mi-au trimis felicitările lor. Astăzi a fost, de drept, ziua mea onomastică, căci astăzi sunt eu vesel și bine dispus. Sâmbătă am fost trist și am bocit. Acum însă nu voi mai fi trist și am început să nădăjduiesc. De ziua mea m-am închinat cu atâta râvnă în fața sfintei icoane și am rugat pe Dumnezeu să aibă milă cu mine și acuma mă simt și mai ușurat să știu sigur că Dumnezeu nu mă va părăsi.

Dar nici tu cu Lola să nu mă părășiți.

Astăzi plouă pe la noi. Timpul s-a schimbat sensibil. Până acum a fost foarte, foarte frumos. E orele 18 și acum mă duc la cafenea - regret că tu nu ești aici, ca să bei cafeaua cu mine acasă. Dar o să-mi placă și așa, căci nu știu de ce, dar astăzi sunt așa de vesel și de voios, voi mi-ați făcut multă bucurie.

Rămâi cu bine, scumpă surioară! Transmite multe, multe sărutări de mână scumpului tată. Rămâi cu bine, sorioară, rămâi cu bine.

Cyprian

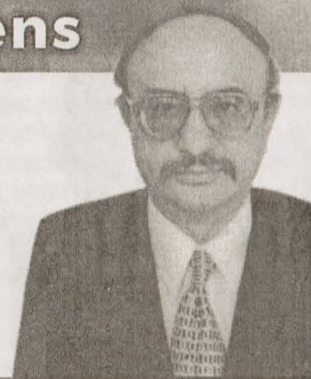
Chelariu îți trimite salutări.

Prezentare, text stabilit și comunicat de
Nicolae CÂRLAN

contra sens

Eugen BUDĂU

Maria
Domnița
Scutaru

Avertisment. Trăim din plin o epocă a confuziei de valori. Lectorul obișnuit și nu numai el nu mai este alimentat cu o carte bună decât cu totul întâmplător. Cartea bună costă, în general, enorm față de posibilitățile financiare ale cetățeanului cu venit mediu. Dar nu aceasta este problema. Până la urmă, rămâne o chestiune de opțiune personală. Pericolul în literatură provine dintr-o altă zonă: cea a autorlăcului. Autorlăcul se dezvoltă peste tot, aproape național, iar în literatura regională sufocă/înăbușă cu mai multă insistență.

Explozie editorială. Maria Domnița Scutaru (n. 1960, comuna Pârjol, Jud. Bacău) explodează editorial în anii 2000 - 2001 cu o serie de cinci tipărituri care valorifică apetențele domniei-sale din punct de vedere literar. Să consemnăm titlurile: **Crima din livadă** (roman polițist), Bacău, Editura Vasile Pârvan, 2000 (76 p.); **Povești, povestiri**, Bacău, Editura Diagonal [2001] (68 p.); **Trepte** (versuri), Bacău, Editura Diagonal, 2001 (64 p.); **Clipe de viață** (versuri), Editura Diagonal, [2001], (32 p.); **Încrederea** (roman), Bacău, Editura Diagonal [2001] (92 p.) Cultivă deopotrivă proza de mică și mare întindere și poezia într-o producție industrială. Că toate aceste tipărituri nu au nici cap nici coadă, nu interesează. Piața cărții poate înghiți tot soiul de rebuturi, într-o veselie, că este de unde.

Platitudini lirice. Textele autoarei, în corpore, nu conotează și nu reverberează în sugestivitate. Încadrabile din punct de vedere tematic, texte exhală totuși un soi de exhibiționism intimist și domestic. Într-o **Amintire** notează școlărește anotimpurile anului: „A venit toamna/ a venit iarna,/ a venit primăvara,/ a venit vara...”, drept decor temporal pentru „neuitata/ iubire”. **Steaua libertății** propune o partitură lirică (?) - narativă ce se vrea impregnată de sensuri filozofice: „Ești o stea mare,/ strălucitoare/ zâmbești, clipești, vorbești,/ mă chinuiești// dar dintr-o dată,/ cerul s-a schimbat/ s-a întunecat/ s-a clătinat/ și-apoi a aruncat/ cu ploaia pe uscat/ vrând să-l pedepsească/ pe acel// ce steaua libertății/ a vrut s-o ia cu el”. Lexicul limitat, repetițiile fără nici un efect stilistic, produc la modul industriios (repet termenul) texte fade, de extracție telenovelistică: „Azi mă gândeam,/ la prezent,/ la trecut,/ la viitor// ce-ar trebui să fac/ să știu:/ că sunt/ am fost,/ voi fi// și dac-ar trebui/ să știu:/ că te iubesc,/ te-am iubit,/ te voi iubi” (**Gânduri**). Nota bene: am respectat punctuația textului.

Ficțiuni ratate. Prozele sunt niște ficțiuni ratate. Romanul polițist face abstracție de orice construcție specifică genului, n-are șarm și nici suspans. Celălalt roman, **Încrederea**, suferă cumplit în direcția construcției personajelor, plate, anoste, nesemnificative. Finalitatea etică a romanului, ca și, în general, a povestirilor și poveștilor, nu salvează o scriitură fundamentată pe falseturi de ordin stilistic, pe schimburi de replici artificiale, neconvingătoare.

Ce urmează: Copertele interioare ale cărților conțin informații referitoare la cărțile autoarei în curs de apariție. Am numărat vreo trei romane, câte un volum de schițe și unul de nuvele, un altul de poezii. Cred că se simte nevoia unei pauze în producția în serie a autoarei, de decantare a temelor și mijloacelor de expresie. Nu de alta, dar e păgubitor să circuli pe **Contra Sens**.

